

V é g z é s

A Fővárosi Törvényszék a [redacted] felperesnek az [redacted] alperes ellen közigazgatási jogvita (h [redacted] 2 [redacted] 0. ügyiratszámú határozat) elbírálása iránt indított perében az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi jogszabályi rendelkezés: a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV.9.) Korm.rendelet 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján megsemmisítését, továbbá az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárását, annak kimondását, hogy a hivatkozott jogszabályi rendelkezés a jelen perben nem alkalmazható.

A bíróság a peres eljárást az alkotmánybírósági eljárás befejezéséig felfüggeszti.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

I. A jelen per tárgyával összefüggő előzmények, előzményi eljárás(ok)

- [1] A felperes, mint doktorjelölt (a továbbiakban: felperes) 2013. évben beadványt intézett az [redacted] Doktori Tanácsához, amelyben igazolt dyslexia és dysgraphia fogyatékkára való tekintettel mentességet kért a PhD képzésre történő jelentkezéshez és a PhD megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga követelmények alól. Ezen kérelmét a [redacted] Doktori Tanácsa a 2013. május 31. napján kiadott D-31/2013. iktatószámú határozatában elutasította. 2014. február és április hónapja között a [redacted] dékánja (a továbbiakban: dékán, illetve Kar dékánja) levelezést folytatott az Alapvető Jogok Biztosával (a továbbiakban: AJB) a felperes elutasított kérelme tárgyában.
- [2] A felperes 2014. évben sikeres felvételi vizsgát tett. A 2014. július 10. napján kelt felvételi határozat (a továbbiakban: felvételi határozat, illetve [redacted] 2014. július 10. napján kelt határozata) szerint a doktorjelölt felvételt nyert az [redacted] Doktori Iskola [redacted] doktori program költségtérítéses képzésére a 2014/2015-ös tanév első félévtől kezdődően. A felvételi határozat rögzítette, hogy „a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal szakértői bizottságának 08/007408-2011 NRSZH iktatási számú szakvéleménye alapján a doktori felvételi eljárás és a fokozat szerzés során a nyelvvizsga követelmények teljesítése alól mentesítem azzal a feltétellel, hogy a jelentkező minden töle elvárhatót megtesz idegen nyelvi tudásának javítására. Ehhez a [redacted] Kar igény szerint segítséget nyújt. A jelentkező a feltétel teljesítéséről rendszeresen, de legalább évente beszámol a témavezetője részére.” A felperes által benyújtott, a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal (NRSZH) szakértői bizottságának 2011. augusztus 31. napján kelt 08/007408-2011 NRSZH iktatási számú, I. fokú szakvéleménye szerint - hiv. szám: 392/2011. - a felperes dyslexiával és dysgraphiával él, állapotában javulás nem várható; a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV.5.) Korm.rendelet (a továbbiakban: korábbi Vhr.) 18. § (5) bekezdése szerinti fogyatékkal rendelkezik, igénye alapján a hivatkozott bekezdés alpontja szerint biztosítható kedvezményekben.
- [3] A felperes doktori tanulmányait a felvétel évében (2014.) megkezdte. A felperes a tudományos kreditekért a következő konferenciaszerepléseket és publikációkat nyújtotta be. Konferenciák: 1.) „Gyerekek veszélyben - gyermekjogok főszerepben” konferencia előadás: A fogyatékkal élő

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
III/ 0 4 8 2 7 - 0 / 2021	
Érkezett:	2021 DEC 13.
Példány:	Kezelőiroda:
Melléklet:	db [redacted]

gyermek jogai és az oktatási rendszer 2.) A Szegénységből kivezető út újraértelmezése. Publikációk: 1.) Egy kudarcra ítélt szakpolitikai beavatkozás a 2008-as világgazdasági válság hitelkárosultjainak megsegítésére Párbeszéd - 2018. december 2.) tatk.elte.hu/folyoiratok/antro-polus-ban megjelent tanulmány 2019. január.

- [4] A felperes 2019. január 31. napján abszolutóriumot szerzett. 2018. november 27. napján nyújtotta be a doktori eljárás megindítására vonatkozó kérelmét, és sikeres szigorlatot tett 2019. február 1. napján. A felperes a fokozatszerzési eljárás díját nem fizette be, amelyre vonatkozóan a [REDACTED] Doktori Iskola részéről fizetési felszólítást kapott 2019. december 16. napján. A [REDACTED] Doktori Iskola vezetője 2019. év május hónapjában hívta fel a felperes figyelmét arra, hogy a Kar minden doktori hallgatójának kötelessége, hogy publikációját az MTMT-be feltöltse, ezért a felperest is felszólította arra, hogy utóbbi elmaradását pótolja. A felperes ennek a kötelezettségének - a kari [REDACTED] Doktori Iskola tájékoztatása alapján - nem tett eleget. A [REDACTED] Doktori Iskola vezetője 2019. február 16. napján kelt levelében egyebek között a következőkről tájékoztatta a hallgatót: „A módosított egyetemi szabályozás tehát lehetővé teszi a fokozatszerzési eljárás megindítását a második nyelvvizsga-bizonyítvány nélkül, sőt fogyatékos doktorjelöltek esetében a bizonyítvány(ok) benyújtásának határidejét egészen a nyilvános védés utáni időszakra eltolja, de az Egyetem hatásköre csak a saját szabályzatai módosítására terjed ki. A doktori fokozat odaítélésének feltételeként a két nyelvvizsga igazolását az Nftv., a doktori kormányrendelet és a kategorikus felmentési tilalmat az Nftv. végrehajtási kormányrendelete írja elő. Ezeket az Egyetem nem tudja megváltoztatni. Így bekövetkezhet az a helyzet, hogy az Egyetem sikeres nyilvános védés után sem tudja odaítélni a doktori fokozatot a nyelvvizsgák hiányában, és az egyéves eljárási határidő lejárta után a fokozat kiadása nélkül meg kell szüntetni a doktori eljárást.”
- [5] A felperes témavezetője a Kar dékánjának címzett szóbeli tájékoztatásában előadta, hogy a felperes a felvételi határozatban előírt, a nyelvismerettel kapcsolatos beszámolási kötelezettségét teljesítette. A Doktori Iskola részére 2018. májusában eljuttatott dokumentum szerint angol nyelvismeretének szintje alapfokú (A1+), teszteredményén a diszlexia és diszgráfia általános tünetei mutatkoznak.
- [6] A felperesnek a Kar dékánjával folytatott levelezését követően a Kar dékánja 2020. május 5. napján kelt levelében - a Doktori Iskola vezetőjéhez hasonlóan - arról tájékoztatta a felperest, hogy „a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV.9.) Korm.rendelet 62. § (11) bekezdése szerint a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékoság típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. Ez a rendelkezés szakértői vélemény figyelembevételére alapján lehetővé teszi, hogy komplex nyelvvizsga hiányában, de a nyelvvizsga legalább egy (szóbeli vagy írásbeli) elemének teljesítésével doktori fokozatot lehessen szerezni. Nyelvvizsga teljes hiányában, vagyis a nyelvvizsga legalább egy elemének teljesítése nélkül ugyanakkor a doktori fokozat megszerzésének jelenleg jogszabályi akadálya van.”

II. A jelen per tárgyát képező megelőző eljárás

- [7] A jogi képviselővel eljáró felperes a TáTK/1597/1(2020) számú, 2020. június 4. napján kelt, és a Karhoz 2020. június 8. napján érkeztetett kérelmében, a Kar dékánjának címezve, a fokozatszerzéshez kapcsolódóan teljes nyelvvizsga alóli mentességre irányuló kérelmet, valamint a fokozatszerzési eljárás időtartama meghosszabbítására irányulóan méltányossági kérelmet terjesztett elő. Kifejtette, hogy nem fogadja el a Kar dékánjának a nyelvvizsgamentességgel kapcsolatban nyújtott tájékoztatását, ezért kérelmezte, hogy számára a Kar dékánja a doktori hallgatókra vonatkozó nyelv-

vizsgakövetelmények alóli teljes felmentést biztosítson. A felperes ezen felül kérelmezte, hogy számára biztosítsanak további egy évet arra vonatkozóan, hogy doktori disszertációját elkészíthesse. A felperes a kérelemben foglalt feltételek nem teljesülése esetén bírósági eljárás kezdeményezését helyezte kilátásba.

- [8] A Kar dékánja a felperes kérelmét, valamint méltányossági kérelmét a 2020. július 2. napján kelt TÁTK/1597/2/2020. számú határozatával (a továbbiakban: elsőfokú határozat) elutasította. A Kar dékánja elsőfokú határozatában kifejtette, hogy a doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII.19.) Korm.rendelet (a továbbiakban: Doktori R.) 26. § (6) bekezdés a) pontja alapján az a doktorandusz, doktorjelölt, aki a doktorandusz, doktorjelölti jogviszonyát a 2016/2017-es tanévet megelőzően létesítette a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) és a Doktori R. 2016. augusztus 31. napján hatályos rendelkezései szerint szerezhethet doktori fokozatot.
- [9] A Kar dékánja az előző pontbeli jogszabályi rendelkezések alapján megállapította továbbá, hogy a felperes azon érvelése, amely szerint a felperes, mint hallgató esetében a korábbi Vhr. egyes rendelkezései lennének alkalmazhatók, teljességgel kizárt, mind a Doktori R. fent idézett pontja alapján, mind pedig azért, mert a korábbi Vhr. a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Ftv.) egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról rendelkezett, márpedig a felperes doktori tanulmányait az Nftv. alapján kezdte meg. A Kar dékánja ezért eljárásában a Doktori R. 26. § (6) bekezdés a) pontja alapján az Nftv. és a Doktori R. 2016. augusztus 31. napján hatályos rendelkezéseit vette figyelembe.
- [10] A Kar dékánja elsőfokú határozatában kifejtette, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV.9.) Korm.rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 62. § (11) bekezdése a doktori hallgatók, valamint doktorjelöltek esetén korlátozza az Nftv. 49. § (8) bekezdésében foglalt mentességek biztosítását, ugyanis akként rendelkezik, hogy a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékoság típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet.
- [11] A Kar dékánja elsőfokú határozatában a méltányosság biztosításának szabályzati feltételeit is vizsgálta. Megállapította, hogy az [REDACTED] SZMSZ II. kötet: Hallgatói Követelményrendszer (a továbbiakban: HKR illetve [REDACTED] SZMSZ II.) 143. § (1) bekezdése alapján különleges méltánylást érdemlő körülmények esetén a dékán a különös részben meghatározott esetekben – a hallgató kérelmére – a Szabályzat bármely rendelkezésétől eltérően rendelkezhet, illetve határozhat. Ezen rendelkezést a HKR. 143. § (8) bekezdése azonban szűkíti, amikor kimondja, hogy a dékán méltányossági döntés keretében a tanulmányok teljesítése alól felmentést nem adhat.
- [12] A Kar dékánja az előző pont alapján elsőfokú határozatában megállapította, hogy a nyelvvizsgamentességre vonatkozó jogszabályi rendelkezések a doktoranduszok számára a teljes nyelvvizsgamentesség biztosítását nem teszik lehetővé. Felhívta a felperes figyelmét arra, hogy a felperes teljes nyelvvizsgamentességre vonatkozó kérelmének elutasítása nem a megszorító jogszabályértelmezésen alapul, mert a Vhr. 62. § (11) bekezdése a nyelvvizsgamentesség alóli teljes mentesítést explicit módon megtiltja az Nftv. hatálya alá tartozó minden felsőoktatási intézmény számára. A Kar dékánja ezért elsőfokú határozatában arra a következtetésre jutott, hogy kizárólag a HKR, valamint az Egyetemi Doktori Szabályzat (a továbbiakban: EDSZ) olyan rendelkezéseitől térhet el, amelyek nem a tanulmányok teljesítése alól biztosítanak felmentést, viszont a jogszabályokban foglalt rendelkezések alól felmentést semmilyen esetben nem adhat.

- [13] A Kar dékánja elsőfokú határozatában még azt is megállapította, hogy a felperes 2018. november 27. napján nyújtotta be jelentkezését fokozatszerzési eljárásra, az egységes tanulmányi rendszerben abszolutóriumra 2019. január 31. napján került rögzítésre. Az EDSZ 60. § (3) bekezdés h) pontja szerint a fokozatszerzésre történő jelentkezés és a doktorjelölti jogviszony létrejöttének a feltétele a Szabályzat 4. mellékletében meghatározott eljárásindítási díj befizetésének igazolása. A Kar dékánja megállapította, hogy a felperes a fokozatszerzési eljárás díját nem fizette be, a tárgybán első fizetési felszólítást (TáTK/3847/1(2019) szám alatt, 2019. december 16. napján kapott. Elsőfokú határozatában kifejtette, hogy a fokozatszerzési eljárás díjának megfizetésétől a felperes esetében eltekintett, így a felperes 2019. február 1. napján a doktori szigorlati vizsgáját sikeresen teljesítette.
- [14] Megállapította továbbá, hogy a doktorjelölt képzésére hatályos Nftv. 53. § (4) bekezdésének első mondata, mely alapján a doktorjelölti jogviszony megszűnik a fokozatszerzési eljárás lezárásával, illetve akkor is, ha a doktorjelölt a jogviszony létesítésének napjától két éven belül nem nyújtott be doktori értekezését, illetve a Doktori R. 14. § (2) bekezdése, amely szerint a doktori értekezést a kérelem benyújtásával egy időben vagy a kérelme elfogadását követő két éven belül kell benyújtani olyan kógens szabályok, - melyektől a Kar nem térhet el, azzal ellentétes szabályt az EDSZ sem tartalmazhat, így a fokozatszerzési eljárás meghosszabbítása méltányossági okokból nem engedélyezhető.
- [15] Határozatában kifejtette még, hogy a Nftv. 53. § (4) bekezdésének második mondata alapján a doktorjelölt jogaira és kötelezettségeire - ha jogszabály másként nem rendelkezik - egyebekben a hallgatói jogokra és kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Így egyértelműen megállapítható, hogy a doktorjelölti jogviszony időtartamára vonatkozó, a hallgatókra vonatkozó rendelkezésektől egyértelműen eltérő, kógens jogszabályi rendelkezések kizárják, hogy a doktorjelöltekre jogviszonyuk meghosszabbítására vonatkozóan a hallgatókra vonatkozó rendelkezések alkalmazására kerüljön sor.
- [16] Megállapította továbbá, hogy a felperes doktorjelölti jogviszonya a 2019. január 31-ei abszolválást figyelembe véve 2021. január 30. napján jár le. A Kar dékánja határozatában felhívta a felperes figyelmét, hogy a fokozatszerzési eljárás időtartama nem hosszabbítható meg, azonban az EDSZ 64. § (3) bekezdése alapján amennyiben a felperes doktorjelölti jogviszonya az EDSZ 64. § (2) bekezdés c)-d) pontjaiban foglaltak alapján szűnik meg, ezáltal a felperes, mint jelölt ugyanazzal a témával öt éven belül egy alkalommal ismét benyújthatja a doktori eljárásra irányuló kérelmét. A kérelmet a doktorjelölti jogviszony megszűnését követő két év elteltével lehet benyújtani. Az EDSZ 64. § (4) bekezdése alapján az EDSZ 64. § (2) bekezdés b) pontja következtében, továbbá az EDSZ 64. § (3) bekezdés szerinti kérelem alapján meginduló doktori eljárás új doktori fokozatszerzési eljárásnak minősül, melyben minden doktori eljárási cselekményt le kell folytatni, a megszüntetett eljárásból a sikeresen teljesített doktori eljárási cselekmények sem számíthatók be. Az új doktori fokozatszerzési eljárásért az új kérelem benyújtásakor irányadó doktori eljárási díjat kell megfizetni.
- [17] A felperes a Kar dékánja által meghozott elsőfokú határozattal szemben 2020. július 21. napján jogorvoslati kérelmet nyújtott be.
- [18] A felperes fellebbezését az alperes 2020. augusztus 18. napján kelt [REDACTED] ügyiratszámú határozatában (a továbbiakban: alperesi határozat) elutasította. Az alperes a részére rendelkezésére álló adatok és bizonyítékok alapján megállapította, hogy az elsőfokon eljáró, a Kar dékánja az ügyre vonatkozó jogszabályok és más egyetemi szabályok betartásával, jogszerűen hozta meg a felperes nyelvvizsgamentességre és a doktori disszertáció benyújtási határideje meghosszabbítására vonatkozó kérelem, valamint méltányossági kérelem elutasítása tárgyában hozott határozatát.

- [19] Az alperes határozatában felhívta a felperes figyelmét arra, hogy a felperes ügyében elsősorban azt vizsgálta, hogy az első fokon eljáró dékán a határozat meghozatala során betartotta-e a HKR. 159. § (4) bekezdésében, különösen a (4) bekezdés e) pontjában foglalt, az elsőfokú döntéssel szemben támasztott követelményeket. Megállapította, hogy a Kar dékánja határozatából egyértelműen kitűnik, hogy a felperes kérelmét milyen okból utasította el. Határozatában hangsúlyozta még, hogy az elsőfokú határozat helyesen fejt ki azt, hogy a HKR. 143. § (1) bekezdése alapján különleges méltánylást érdemlő körülmények esetén a Kar dékánja a különös részben meghatározott esetekben – a doktorjelölt kérelmére – a HKR. bármely rendelkezésétől eltérően rendelkezhet, illetve határozhat. A fenti rendelkezést a HKR. 143. § (8) bekezdése szűkíti, amikor kimondja, hogy a dékán méltányossági döntés keretében tanulmányok teljesítése alól felmentést nem adhat. Az alperes a fentiekre tekintettel azt elemezte, hogy megállja-e a helyét az első fokon eljáró dékán által kiadott határozat indokolása, amely szerint a nyelvvizsgakövetelményekre és fokozatszerzési eljárásra irányadó jogszabályi rendelkezések nem adnak lehetőséget a fokozatszerzési eljárás meghosszabbítására, így a méltányosság engedélyezése a felperes, mint doktorjelölt esetében kizárt.
- [20] Az alperes határozata részeként megállapította, nem állja meg a helyét a felperes azon érvelése, amely szerint a felperes vonatkozásában a felvételi határozata mentesítené a felperest a nyelvvizsgakövetelményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések teljesítése alól. A felvételi határozat ugyanis a felperest kizárólag az intézményi szabályzatokban foglalt nyelvvizsgakövetelmények (felvételi és fokozatszerzési eljárás) alól mentesítette; a jogszabályi rendelkezésekben a doktori oklevél kiadásának feltételül megjelölt nyelvvizsgakövetelmények alól nem, ugyanis erre - azaz a jogszabályok alóli mentesítésre - a Kar dékánja sem a doktorjelölt felvételének idejében, sem pedig az elsőfokú határozat kiadásakor nem rendelkezett hatáskörrel. Határozatában hangsúlyozta, hogy a felsőoktatási intézmény minden szervezeti egységének, így a Kar dékánjának és az alperesnek is kötelessége a jogszabályi rendelkezések betartása és betartatása, így a nyelvvizsgakövetelményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen kiadott doktori oklevél kiállítása kizárt.
- [21] Az alperes határozatában megállapította még, hogy az első fokon eljáró dékán helyesen állapította meg, a Doktori R. 26. § (6) bekezdés a) pontja alapján az a doktorandusz, doktorjelölt, aki a doktorandusz, doktorjelölti jogviszonyát a 2016/2017-es tanévet megelőzően létesítette az Nftv. és a Doktori R. 2016. augusztus 31-én hatályos rendelkezései szerint szerezhethet doktori fokozatot. Álláspontja az, hogy a felperes esetében kizárólag a Doktori R. fent hivatkozott rendelkezései szerint rögzített jogszabályok hatálya irányadó, így nem állja meg a helyét a felperesnek a jogorvoslati kérelmében előadott azon érvelés, amely szerint a felperes esetében a 2016. augusztus 31. napja előtt hatályos jogszabályi rendelkezéseket kellene alkalmazni. Megállapította továbbá, hogy az első fokon eljáró dékán helytállóan rögzítette határozatában, hogy a felperes esetében, a doktorjelölt képzésére hatályos szabályok alapján teljes nyelvvizsgamentesség nem biztosítható, miután azt kógens jogszabályi rendelkezés (Vhr. 62. § (11) bekezdése) tiltja.
- [22] Hangsúlyozta, hogy az első fokon eljáró dékán határozatában helyesen állapította meg: a felperes képzésére hatályos az Nftv. 53. § (4) bekezdésének első mondata, - amely alapján a doktorjelölti jogviszony megszűnik a fokozatszerzési eljárás lezárásával, illetve akkor is, ha a doktorjelölt a jogviszony létesítésének napjától két éven belül nem nyújtott be doktori értekezését, - illetve a Doktori R. 14. § (2) bekezdése, - amely szerint a doktori értekezést a kérelem benyújtásával egy időben vagy a kérelme elfogadását követő két éven belül kell benyújtani - olyan kógens szabályok, melyektől az első fokon eljáró szerv nem térhet el, azzal ellentétes szabályt a doktorjelölt képzésére hatályos EDSZ sem tartalmazhat. Így nem állja meg a felperes fellebbezési kérelmében előadott azon okfejtés, amely szerint pozitív méltányossági döntés mellett lehetőség nyílna a fokozatszerzési eljárás meghosszabbítására.

- [23] Határozatában még hangsúlyozta, hogy az első fokon eljáró dékán a jogszabályoknak és a szabályzatoknak megfelelően járt el, amikor kifejtette, hogy kizárólag a HKR, valamint az EDSZ olyan rendelkezéseitől térhet el, amelyek nem a tanulmányok teljesítése alól biztosítanak felmentést, viszont a jogszabályokban foglalt rendelkezések alól felmentést semmilyen esetben nem adhat. Egyúttal arra is rámutatott, hogy a felperesnek, mint doktorjelöltnek a fokozatszerzési eljárása iránti kérelme benyújtásával egyidejűleg mérlegelnie kellett, hogy a rendelkezésére álló két év során képes-e befejezni doktori disszertációját.
- [24] Határozatában rögzítette, hogy a jogorvoslati kérelemben megjelölt polgári jogi jogintézmények analóg alkalmazása a hallgatói, doktori hallgatói, valamint doktorjelölti jogviszony körében kizárt. Azzal a vonatkozó jogtudományi szakirodalom is egyetért, hogy a hallgatói jogviszony természete ugyan sok elemében hasonlít a polgári jogi jogviszonyokra, azonban e jogviszony egyértelműen közjogi jogviszony, mely esetében a magánjogi jogviszonyokra vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók. A felperes, mint doktorjelölt esetében tehát a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) alkalmazása kizárt, jogviszonyára a felsőoktatást szabályozó jogszabályok (többek között: Nftv., Vhr., Doktori R.) és intézményi szabályzatok alkalmazandók. (ld. bővebben: Rónay, Zoltán. (2016). A hallgatói jogviszony természetéről. Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás. 24-35.) E körben hangsúlyozta a hallgatói jogviszonynak a hivatkozott szakirodalomban megadott definícióját is, amely alapján „felsőoktatási jog keretei közötti sajátos, a képzést nyújtó szervezet és az azt igénybe vevő személy közös – utóbbi felsőfokú tanulmányainak folytatása mint alapjog érvényesítésére irányuló – tevékenységét szabályozó jogok és kötelezettségek összessége, amelyek a jogviszony két alanyát egymással szemben eltérő módon és mértékben jogosítják és kötelezik, és amelyek gyakorlásának terjedelmét behatárolja egyrészt az állam a jogszabályok és egyéb közjogi szabályozók útján, másrészt ezek felhatalmazása alapján a felsőoktatási intézmény a saját belső szabályzataival.” (Rónay, 2016:33.)
- [25] Mindezek alapján az alperes határozatában megállapította, hogy az első fokon eljáró dékán elsőfokú határozatában helyesen állapította meg, hogy a felperes, mint doktorjelölt képzésére hatályos jogszabályi rendelkezések, így a nyelvvizsgakövetelmények és a disszertáció benyújtásának határideje alól sem adhat felmentést.

III. A kereset

- [26] A felperes keresetében az alperesi határozat felülvizsgálatát kérte. Keresetében kérte a bíróságot, hogy az alperes határozatát elsődlegesen változtassa meg akként, hogy a bíróság állapítsa meg a felperes nyelvvizsga alóli mentessége az [REDACTED] 2014. július 10. napján kelt határozata alapján a doktori fokozat megszerzése tekintetében fennállt; amennyiben a bíróság a felperes elsődleges kérelmének helyt ad, úgy kérte, hogy a bíróság a felperes részére méltányosságból, további egy évet biztosítson a határozat jogerőssé válásától számítottan. A felperes keresetében másodlagosan kérte a bíróságot, hogy az alperes határozatát - az első fokon eljáró dékán által hozott határozatra is kiterjedően - semmisítse meg. Keresetében harmadlagosan kérte a bíróságot, hogy az alperesi határozatot - az első fokon eljáró dékán által hozott határozatra is kiterjedően - helyezze hatályon kívül azzal, hogy a bíróság kötelezze az első fokon eljáró dékánt új eljárás lefolytatására. A felperes keresetében negyedlegesen kérte a bíróságot, hogy amennyiben a bíróság az elsődleges, másodlagos, és harmadlagos kereseti kérelemben foglaltaknak sem adna helyt, úgy állapítsa meg annak tényét, hogy az [REDACTED] K 2014. július 10. napján kelt határozata jogsértő volt.

- [27] Keresetében egyrészről rögzítette a doktori képzéssel összefüggésben a felvételre, a tanulmányok folytatására, továbbá a doktori fokozat megszerzéséhez kapcsolódóan a szigorlat letételével összefüggő, állítása szerint a valósággal egyező ténybeli körülményeket, az ügy tényállását.
- [28] Keresetében - állítása szerint - a felperes akként kezdte meg a Doktori Iskolában a PhD tanulmányait, hogy a felsőoktatási intézmény nem írta elő részére nyelvvizsga megletétét a doktori fokozat megszerzéséhez. Mindösszesen annyit tartalmaz a felvételi határozat, hogy a „... jelentkező minden tőle elvárhatót megtesz idegen nyelvi tudásának javítására.”. Előadása szerint a felperes a nyelvi tudásának fejlesztése érdekében minden tőle elvárhatót meg is tett, ennek tényét az alperes sem vitatta a megelőző eljárás lefolytatása során. Azonban a részére a nyelviskolák nem tudtak olyan speciális vizsgát felajánlani, biztosítani, amelynek keretében, mint magasfokú és visszafordíthatatlan dislexia és diszgráfia fogyatékkal élő személy, eleget tudott volna tenni a speciális vizsga követelményeinek. Rögzítette, hogy a felperes az idegen nyelvi fejlesztésekre vonatkozóan, a részére rendelkezésre álló igazolásokat korábban becsatolta az alperes részére, és egyúttal ezen igazolások megfelelőségéről [REDACTED] a Doktori Iskola vezetője és KDSZ vezetője nyilatkozott a felpereshez intézett, 2018. május 20-i e-mail-jében. Mindezek ismeretében a felsőoktatási intézmény engedélyezte a doktori szigorlatra történő bocsátását, egyúttal lehetősége nyílt a doktori fokozatszerzési eljárás megindítására. Ezen előzményeket követően az [REDACTED] Doktori Tanácsa 2018. évben mégis azzal a javaslattal élt a Szenátus felé, hogy a nyelvvizsga követelmények teljesítése nélkül ne legyen megszerzhető a doktori fokozat.
- [29] Ezt követően a felperes a felsőoktatási intézménnyel több mint egy évig e-mail és papír alapú levelezés keretein belül próbálta tisztázni, hogy milyen lehetőségei maradtak a doktori fokozat megszerzésére. Ennek részeként utalt [REDACTED] a Doktori Iskola vezetőjének és a KDSZ vezetőjének a felpereshez címzett, 2019. február 16. napján kelt levelében foglaltakra. Utalt arra, hogy a felsőoktatási intézménnyel több mint egy évig folytatott levelezéseket követően a Kar dékánja 2020. május 5. napján kelt levelében közölte a felperessel, hogy jelenleg jogszabályi akadálya van a nyelvvizsga nélküli doktori fokozat megszerzésének.
- [30] A dékán előző pontban rögzített levelének kézhezvételét követően a felperes - immár jogi képviselővel eljárva - 2020. június 4. napján kelt beadványában kifejtette, hogy álláspontja szerint a felperes vonatkozásában a nyelvvizsga mentessége miatt terjed ki a doktori fokozat megszerzésére; másrészről a felperes körében kialakult helyzetre tekintettel a doktori értekezés benyújtására méltányosságból további egy év időtartam határidő biztosítását kérte; mindaddig amíg a nyelvvizsga alóli mentesség kérdése végérvényesen nem tisztázódik, e helyütt figyelemmel az Nftv. 53. § (4) bekezdésében foglaltakra. Hangsúlyozta, hogy amennyiben a felsőoktatási intézmény a tanulmányai megkezdése során nem mentesítette volna a nyelvvizsgakövetelmények alól, abban az esetben meg sem kezdte volna tanulmányait, hiszen nyilvánvalóan az egésznek nem lett volna értelme, annak tudatában, hogy a tanulmányok befejeztével a doktori fokozatszerzésre nincs esélye.
- [31] Rögzítette az első fokon eljáró, a Kar dékánja határozatában foglaltakat, azzal, hogy álláspontja szerint az első fokon eljáró dékán a felperes 2020 június 4. napján kelt beadványa egészét tudatosan vagy nem megfelelő értelmezésre tekintettel, méltányossági kérelemnek kezeli, mindannak ellenére, hogy a felperes kizárólag a doktori értekezés benyújtására nyitvaálló határidő meghosszabbítására vonatkozóan terjesztett elő méltányossági kérelmet. A felperes az első fokon eljáró dékán határozata indokolásában rögzítettek körében megvizsgálta és áttanulmányozta az ELTE Origó Nyelvvizsga Centrum fogyatékkal élők segítségére létrehozott vizsgaszabályzat részleteit, kiemelve a hallás utáni szövegértés kétnyelvű vizsga kritériumait, a vonatkozó szabályzatban foglaltakat; egyúttal a felperes ugyancsak megvizsgálta az Origó kétnyelvű B2 REPR. nyelvvizsga részletes leírását is. Állítása szerint a fogyatékkal élők segítségére vonatkozóan létrehozott vizsgaszabályzatban sem szere-

pel olyan könnyítés, amely valójában megoldás lehetne a fogyatékosága mértékéből eredő kompenzálásra. Ezért a felperes a javasolt lehetőséggel, önhibájából kívül eredő okok miatt nem tud élni. Amennyiben bármilyen esélye lett volna vagy lenne a nyelvvizsga teljesítésére, akkor a felperes már régen megtette volna, és nem előzte volna meg a doktori képzését sem a felsőoktatási intézménnyel folytatott több mint egy-másfél éves egyeztetés. Előadta, hogy képtelen teljesíteni a jelenlegi nyelvvizsgarendszer könnyített kritériumrendszerével is a nyelvvizsgával összefüggő kritériumot, halmozott fogyatékosága miatt, amely körben orvosi szakirodalmi állásfoglalásokra is hivatkozott. Fenntartotta, hogy az ügyében 2014. évben hozott felvételi határozat teljes egészében mentette fel a nyelvvizsga teljesítése alól a doktori fokozat megszerzése vonatkozásában.

- [32] Hozzátette még, hogy a felsőoktatási intézmény által részére kiadott felvételi határozatot az [REDACTED] Doktori Iskola állította ki részére, amelynek vezetője egyúttal a KDSZ vezetője is. Tekintettel arra, hogy a felvételi határozat jogi előkészítését az [REDACTED] főtitkára végezte el, így álláspontja szerint a doktori képzésben érintett minden szervezeti egység tudott a felvételi határozat tartalmáról, figyelembe véve azt, hogy az EDSZ Kari szintű tanács. Ezáltal a felvételi határozatot aláíró személynek vagy volt erre hatásköre, és saját hatáskörben engedélyezte, vagy nem volt erre jogosultsága, és akkor ezt egyeztetnie kellett volna az EDSZ-szel. Ugyanis a KDSZ, majd másodfokon az EDSZ ellenőrzi a doktori oklevél átadásának feltételeit, így ezen szervezeteknek a felperes felvétele során - hiszen a KDSZ vette fel - tudniuk kellett, hogy a felperes mentesült a nyelvvizsga követelmények alól.
- [33] Keresetében az állított jogszabálysértés körében hivatkozott az Nftv. 113-114. §-aiban, 39-40. §-aiban, a korábbi Vhr. 18. §-ában, továbbá a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII.29.) Korm.rendelet (a továbbiakban: 423/2012. Korm.rendelet) 39-40. §-aiban foglaltakra. Hivatkozott továbbá arra, hogy a megelőző eljárás lefolytatása során mind az első fokon eljáró dékán, mind az alperes, álláspontja szerint helytelenül az [REDACTED] SZMSZ I. (a továbbiakban: [REDACTED] SZMSZ I.) helyett, tévesen az [REDACTED] SZMSZ II. rendelkezéseit alkalmazta. Összefoglalt álláspontja szerint, a felperes ügyében a felvételi határozat meghozatalakor, azaz a fokozatszerzési eljárás megindulásakor hatályos jogszabályok alkalmazásának lett volna helye.
- [34] Keresetében az alperesi határozat jogszerűségével összefüggésben felhívta még a Doktori R. 13. §-ában, továbbá a Kari Szabályzat 13. §-ában foglaltakat. Rögzítette, hogy álláspontja szerint ugyan-ezen tartalmú szabályozás vonatkozott a 2014. július 10. napján kelt felvételi határozat meghozatalakor a felperesre, azaz amelynek részeként a felsőoktatási intézmény a felperes vonatkozásában, részére nyelvvizsgamentesség engedélyezett. Egyúttal hangsúlyozta, hogy nem változtak az Nftv. 113. § (1) bekezdésében foglalt törvényi feltételek sem, ezáltal álláspontja szerint a jogalkotó szándéka mindvégig az volt, hogy a doktori fokozat odaítélése a doktori képzés megindulásakor hatályban és érvényben lévő jogszabályok szerinti feltételek mellett valósuljon meg.
- [35] Keresetében még utalt arra is, hogy az [REDACTED] honlapján is olvasható, a felhívott szabályzatok közül a 2015/16-os tanévet megelőzően beiratkozott doktori iskola hallgatóira, így a felperes nézve is az [REDACTED] SZMSZ I.12. pontjának Doktori Szabályzata vonatkozik, és nem pedig az [REDACTED] SZMSZ II., amelyre az alperes a döntését részben alapítja. Az [REDACTED] SZMSZ I.12. pontja szerinti Doktori Szabályzat 32. §-ában, valamint a Kari Szabályzatban foglaltakra hivatkozással kiemelte, hogy amennyiben a felperes jogosult volt a 2014. július 10. napján kelt felvételi határozat alapján a nyelvvizsga mentességre a doktori fokozat megszerzése tekintetében -, akkor álláspontja szerint mind a mai napig az. Amennyiben a felperes nem jogosult, úgy abban az esetben, álláspontja szerint a felsőoktatási intézmény jogsértő módon járt el a 2014. július 10. napján meghozott felvételi határozata meghozatala, illetve a felvételi eljárás során is.

- [36] Keresetében az Nftv.-nek a felperes részéről a felsőoktatási intézménnyel történő jogviszonya létesítésekor, azaz 2014. július hónapjában hatályos, valamint a keresetlevél benyújtásakor hatályos szöveganyagát alapul véve, az 53. § (1)-(2) bekezdésére, valamint 53. § (3)-(5) bekezdésére hivatkozással kiemelte, hogy álláspontja szerint az Nftv. egyértelműen két szakaszra osztja a doktori fokozatszerzési eljárásra vonatkozó képzést; az Nftv. nem rendelkezik harmadik szakaszról, ami az elsőfokú szerv és az alperes álláspontja szerint a doktori oklevél kiadásának szakasza lenne, mivel ilyen harmadik szakasz nincs. Utalt arra, hogy az [REDACTED] SZMSZ I. és II. kötetének tartalomjegyzéke is azt rögzíti, hogy a felsőoktatási intézmény a doktori fokozatszerzési eljárást egy teljes eljárásnak tekinti, amelynek egy része a doktori fokozatról való döntés. Mindehhez képest, álláspontja szerint a helyes értelmezés az, hogy a doktori fokozatszerzési eljárás egy teljeskörű eljárás, két szakasszal, amely kezdődik az abszolutórium utáni szigorlattal, és végződik a doktori fokozat odaítélését lezáró oklevél átadásával. Ezáltal a doktori oklevél átadásának feltételei a doktori fokozatszerzési eljárás részét képezi. Az esetben, amennyiben a felsőoktatási intézmény a felperest mentesítette a doktori fokozatszerzési eljárás során a nyelvvizsga kritérium teljesítése alól, akkor álláspontja szerint ezzel a doktori oklevél átadásának kiadásának feltételei során is mentesítette a nyelvvizsgák teljesítése alól a doktori fokozatról való döntés feltételei vizsgálata körében.
- [37] Keresetében a Vhr. 62. § (1), (11) bekezdésében foglaltakra hivatkozással előadta, hogy álláspontja szerint a felperes vonatkozásában, mindannak ellenére, hogy ügyére nézve a korábbi Vhr.-t kell alkalmazni, megítélése szerint a felperes a teljes nyelvvizsga alól - így az írásbeli és a szóbeli vizsga alól is - mentesülhet a Vhr. 62. § (11) bekezdése alapján is. Álláspontja szerint, figyelemmel a fogyatékkal élő jogaira a felperes ügyére vonatkozóan felhívott jogszabályok szűkebb értelmezése nem fogadható el, mivel az visszalépést jelentene a fogyatékkal élők helyzetének megítélésében.
- [38] Kereseti végkövetkeztetése részeként előadta, hogy amennyiben a felsőoktatási intézmény felvételi határozata a felperes nyelvvizsga alóli mentesítése tárgyában megfelelt a jogszabályi környezetnek akkor, a felperes jelenleg is jogosult ezen mentességre a doktori fokozat odaítélése során; amennyiben azonban nem felel meg a felvételi határozat az akkori jogszabályi környezetnek, úgy megállapítható, hogy a felsőoktatási intézmény által meghozott felvételi határozat jogszabálysértő. Kiemelte, hogy sem az alperes, sem az elsőfokon eljáró dékán a tényállás tisztázása során vagy nem vette figyelembe vagy nem is vizsgálta kellő alaposággal a felperes ügyének elbírálása szempontjából lényeges körülményeket, amelyekre már fellebbezése részeként is hivatkozott.
- [39] Keresetében kiegészítésként előadta, hogy a tudományos munka, kutatás, publikálása elsősorban és egyértelműen írásbeli műfaj. A felperes a számára fennálló fogyatékosága miatt teljesíthetetlen a középfokú nyelvvizsga hiánya; ugyanakkor személyét tekintve egyáltalán nem hátráltatja a tudományos munka elvégzésében, a publikálások során. Hozzátette még, hogy a tárgyi jogvita lezárásáig nincs jogosultsága a disszertációja megírását befejezni, és megvédeni. Ugyanis nincs értelme egy ilyen volumenű munkát a továbbiakban folytatni, amíg nem dől el azon kérdés, hogy a felperes nyelvvizsga alóli mentessége a doktori fokozat szerzésére irányuló eljárás során is fennáll-e a vagy sem. Hozzátette, tudomással bír arról, hogy a fokozatszerzési eljárási díj megfizetésével késedelemben van, amelyet haladéktalanul rendezni fog, amint ügye pozitív elbírálásban részesül.
- [40] Keresetében az alperes által képviselt méltányosság jogintézményével kapcsolatban előadta, hogy álláspontja szerint reá nézve egyrészt az [REDACTED] SZMSZ I. számú kötete vonatkozik. Mindezek ellenére hozzátette, hogy az első fokon eljáró dékának joga lett volna méltányosságból a személye vonatkozásában a doktori fokozatszerzési eljárás meghosszabbítására az [REDACTED] SZMSZ II. kötete alapján is, figyelemmel arra, hogy a tanulmányok meghosszabbításának ideje, nem jelenti a tanulmányok teljesítése alóli felmentést; kizárólag a tanulmányok későbbi időpontban történő befejezését. Keresetében e körben hivatkozott az Nftv. 53. § (4) bekezdésében foglaltakra.

- [41] Kiegészítésként hozzátette, hogy Dr. Csepeli György az Interdiszciplináris Társadalomkutatások Doktori Programjának vezetője 2014. év őszén felkérte a felperest a Doktori Iskola Doktorandusz Önkormányzatának vezetésére, amely felkérést a felperes elvállalta. Egyúttal ez azt jelentette, hogy a felperes a társadalomtudományi terület Doktori Tanácsának tagjává vált, ezáltal a Doktori Tanács valamennyi tagja tudott a felperes nyelvtanulási problémájáról és a felmentésről is, ami tény az alperes határozatában nem rögzítette.

IV. Az alperesi védírat

- [42] Az alperes védíratában kérte a bíróságot, hogy a felperes keresetét, mint alaptalant utasítsa el. Kiemelte, hogy a felperes mind az alperesi határozatot, mind a vonatkozó jogszabályi és szabályzati rendelkezéseket tévesen értelmezte, és a téves jogértelmezésből helytelen következtetéseket vont le, következésképpen keresete is téves jogszabályértelmezésen nyugszik.
- [43] Védíratában nem vitatta, hogy a felperes dyslexiás és dysgraphiás, amely számára a nyelvtanulás során nehézséget jelent. Ugyanakkor e nehézségek megértése mellett is tény, hogy a nyelvvizsga megszerzése a jogviszonyra irányadó jogszabályi rendelkezések szerint kötelező. Álláspontja szerint a felperes jogviszonya kezdetén már az Nftv. volt hatályban, így reá nézve ez alkalmazandó, a korábbi Ftv. és annak végrehajtási rendelete, a korábbi Vhr. helyett.
- [44] Kiemelte, hogy a kötelező jogszabályi rendelkezések alól a felsőoktatási intézmény sem méltányosság, sem egyéb eljárás keretében nem adhat felmentést, kizárólag az intézményi belső szabályzatokban foglalt követelmények alól. Ezt a felmentést a felperes, mint doktorjelölt megkapta, a felsőoktatási intézmény a saját lehetőségei keretei között igyekezett a lehető leghosszabb időt biztosítani számára a nyelvvizsga megszerzésére, amelyre azonban nem került sor. E belső intézményi felmentéstől függetlenül részére a doktori fokozat nem ítélt oda akkor, ha annak jogszabályi feltételei nem teljesültek.
- [45] Előadta, hogy a nyelvvizsga megszerzésére tett semmilyen kísérletről nincs információja (még német nyelvből sem, miközben a felperes német nyelvterületen él), holott erre legkésőbb 2019. februárjában figyelmeztette őt a Doktori Iskola vezetője. Kiemelte, jogszabályi rendelkezés alapján a doktorjelölti jogviszony megszűnik, ha a doktorjelölt a jogviszony létesítésének napjától két éven belül nem nyújt be doktori értekezést. Az értekezés benyújtásának határidejét így a felsőoktatási intézmény - jogszabálysértés nélkül - nem hosszabbíthatja meg. Az alperes a perben felperes által, a keresete részeként indítványozott tanúmeghallgatás szükségtelennek tartotta, figyelemmel arra, hogy a felek között kizárólag jogkérdés vitás. Mindezekre tekintettel kérte, hogy a bíróság a keresetet, mint alaptalant utasítsa el.
- [46] A kereseti kérelem alaptalansága körében még előadta, hogy az Nftv. 53. § (4) bekezdésének második mondata alapján a doktorjelölt jogaira és kötelezettségeire - ha jogszabály másként nem rendelkezik - egyebekben a hallgatói jogokra és kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Az EDSZ 23. § (2) bekezdése alapján a doktori képzésben résztvevők doktoranduszok jogviszonyára, jogaikra és kötelezettségeikre a HKR rendelkezéseit kell alkalmazni, a jogszabályokban, a jelen Szabályzatban, a Kari doktori szabályzatokban és a doktori iskolák működési szabályzataiban foglalt eltérésekkel. Mindezek alapján, álláspontja szerint, a felperes keresetében tévesen helyezkedett azon álláspontra, hogy rá a HKR és különösen annak méltányosságra vonatkozó rendelkezései nem vonatkoznak.

- [47] Ennek alapján mind az elsőfokú határozatot meghozó dékán, mind az alperes a szabályzati rendelkezéseknek megfelelően járt el akkor, amikor megállapította, hogy a doktori oklevél kiadásának feltételül megjelölt nyelvvizsgakövetelmények alól a Kar dékánja méltányosságból nem adhat felmentést. Ugyanis erre - tehát a jogszabályok alóli mentesítésre - a Kar dékánja sem a doktorjelölt felvételének idejében, sem pedig az elsőfokú határozat kiadásakor nem rendelkezett hatáskörrel. Hangsúlyozta, hogy az Egyetem minden szervezeti egységének, így a Kar dékánjának és az alperesnek is kötelessége a jogszabályi rendelkezések betartása és betartatása, így a nyelvvizsgakövetelményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen kiadott doktori oklevél kiállítása kizárt (HKR. 143. § (1) bekezdése).
- [48] Védiratában a felperes ügyében alkalmazandó jogszabályi rendelkezések körében hangsúlyozta, hogy a felperes a jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezésekben rögzített doktori képzésnél korábbi, azoktól eltérő jogszabályi és szabályzati keretek között kezdte meg doktori képzését, így indokolt volt annak megállapítása, hogy a felperes ügyében mely jogszabályi és szabályzati rendelkezések alkalmazandók. A felperes a 2014/2015-ös tanévben, 2014. szeptember 7. napján kezdte meg doktori képzését [REDACTED] Doktori Iskolában, így nem állja meg a helyét a felperes azon kereseti érvelése, amely szerint ügyében a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény, illetve a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény rendelkezéseit kellene alkalmazni. Ekként már jogviszonya megkezdésekor is az Nftv. rendelkezéseit kellett alkalmazni.
- [49] Hangsúlyozta, hogy téves a felperes azon érvelése is, amely szerint a felperes, mint doktorjelölt esetében a korábbi Vhr. egyes rendelkezései lennének alkalmazhatók, mivel a korábbi Vhr. a korábbi Ftv. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról rendelkezett, márpedig a felperes doktori tanulmányait az Nftv. alapján kezdte meg. Tekintettel arra, hogy a felperes egy korábbi rendszerű doktori képzésben kezdte meg képzését, ezért helyes a Kar dékánjának és az alperesnek azon megállapítása, amely szerint a felperes esetében a Doktori R. 26. § (6) bekezdés a) pontja alkalmazandó. Egyebekben megjegyezte, hogy az Nftv. 2017. január 1-jétől hatályos szövegében már nem is található utalás a korábbi doktori képzésben rögzített doktorjelölti jogviszonyra, így a doktori képzésüket a még ebben a korábbi rendszerben megkezdők esetében kizárólag az Nftv. és a Doktori R. 2016. december 31-én hatályos rendelkezései alkalmazhatók.
- [50] Védiratában a doktori fokozat megszerzéséhez szükséges nyelvvizsgakövetelmények és az e követelmények mellőzését lehetővé tevő mentességek vizsgálata körében rámutatott arra, hogy az Nftv. 49. § (8) bekezdése valóban rendelkezik a nyelvvizsgakövetelmények alóli mentesítés lehetőségéről, azonban azt a doktoranduszok esetében a Vhr. 62. § (11) bekezdése kizárja, amikor akként rendelkezik, hogy a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A Doktori R. 13. § (3) bekezdése is szűkíti a törvényben meghatározott nyelvvizsgamentesség lehetőségét, amikor úgy rendelkezik, hogy a doktori iskola működési szabályzata tartalmazza a doktori fokozatszerzés nyelvi követelményeit, a nyelvi követelmények teljesítéséhez elfogadott nyelvek listáját, valamint a nyelvismeret igazolásának módját. Az első idegen nyelv kizárólag a doktori tanács által meghatározott idegen nyelvek egyike lehet. A nyelvismeret igazolásához legalább B2 szintű komplex államilag elismert nyelvvizsga, illetve azzal egyenértékű okirat szükséges. Egyebekben kiemelte, hogy a Vhr. 62. § (11) bekezdése 2019. augusztus 1. napjától hatályos rendelkezései alapján az e bekezdésben rögzített szabályokat a jogalkotó azzal egészítette ki, hogy a nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékoság típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet.
- [51] Védiratában hangsúlyozta, hogy az előzőekben rögzített lehetőségre mind az elsőfokon eljáró dékán, mind pedig az alperes határozatában felhívta a felperes figyelmét, amellyel utóbbi nem kívánt élni,

annak ellenére, hogy állandó lakcíme az [REDACTED] területén található, így vélemezhetően képes lenne német nyelvből a középfokú nyelvvizsga valamely részét letenni.

- [52] Ismételten hangsúlyozta, hogy az Egyetem egyetlen szervezeti egysége sem rendelkezik hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy a doktori fokozatok megszerzéséhez fűzött jogszabályi feltételek alól mentesítse a felperest. Az első fokon eljáró Kar dékánja a 2014. július 10. napján kelt felvételi határozatát az AJB 2014. február 28. napján kelt tájékoztatása alapján hozta meg, amelynek alapján álláspontja szerint a felperes mentesíthető volt a doktori felvételi során az EDSZ-ben foglalt felvételi nyelvvizsgakövetelmények alóli mentesség biztosításával. Ez esetben a Kar dékánja - egyéb hatáskör hiányában - kizárólag a belső szabályzati rendelkezések alkalmazása alól adott mentesítést.
- [53] Védíratában megjegyezte, hogy a felperes azon kereseti kérelme, amely arra irányult, hogy a Kar dékánjának 2014. július 10. napján kelt határozatát a bíróság nyilvánítsa jogsértőnek, teljességgel alaptalan. Az Nftv. 57. § (3) bekezdésének 2014. július 10. napján hatályos szövege alapján a felperes, mint hallgató a felsőoktatási intézmény döntése vagy intézkedése, illetve intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen - a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül - jogorvoslattal élhet, kivéve a tanulmányok értékelésével kapcsolatos döntést. Rámutatott arra, hogy miután a felperes, mint hallgató a Kar dékánjának 2014. július 10. napján kelt felvételi határozatával szemben nem nyújtott be a törvényes határidőn belül jogorvoslati kérelmet, úgy a határozat jogerőssé és végrehajthatóvá vált, annak bírósági felülvizsgálatára nincs mód. Az alperes védíratában e körben felhívta a figyelmet az Alkotmánybíróság 3133/2017. (VI. 8.) AB határozatára, amely alapján a jogerő intézménye általában - alapvetően a jogállamiság követelményéből eredeztethetően - annak biztosítékát szolgálja, hogy valamely jogalkalmazó szerv döntése véglegessé váljon, vagyis a benne foglalt rendelkezések végrehajthatók legyenek; azaz ne legyen megtámadható rendes jogorvoslattal és a benne eldöntött tény- és jogkérdések ne - avagy csak szigorú kivételek alapján - válhassanak újabb vita tárgyává. A közérdek nyilvánul meg benne, hogy a jogviszonyok idővel lezártnak minősüljenek, és azok védve legyenek mindennemű beavatkozástól. Erre egyrészt azért van szükség, hogy a jogvitában érintett személyek viszonyai ne maradjanak függő helyzetben, másrészt pedig azért, hogy az eldöntött kérdés utólag ne legyen módosítható. Az alperes védíratában rámutatott arra is, hogy az Alkotmánybíróság a jogállamiság lényeges elemének nevezte azt is, hogy a törvénynek egyértelműen meg kell határoznia, mikor támadható meg egy döntés rendes jogorvoslattal (fellebbezéssel), milyen feltételek mellett van lehetőség a jogerős határozat rendkívüli jogorvoslattal történő megtámadására, illetve mikor következik be az az állapot, amikor már a jogerős határozat semmilyen jogorvoslattal nem támadható.
- [54] Védíratában a fokozatszerzési eljárás meghosszabbításának kérdése körében ismételten előadta, hogy az Nftv. 53. § (4) bekezdésének első mondata, illetve a Doktori R. 14. § (2) bekezdése -, olyan kógens szabályok, melyektől a Kar nem térhet el, azzal ellentétes szabályt az EDSZ sem tartalmazhat, így a fokozatszerzési eljárás meghosszabbítása méltányossági okokból nem engedélyezhető. Hangsúlyozta, hogy - az elsőfokú határozatban foglaltaknak megfelelően - a felperes doktorjelölti jogviszonya 2019. január 31. napi abszolválást figyelembe véve 2021. január 30. napján szűnik meg.
- [55] Védíratában még rámutatott arra, hogy a Kar dékánja felhívta a felperes figyelmét arra, hogy az EDSZ 64. § (3) bekezdése alapján, amennyiben a doktorjelölti jogviszony az EDSZ 64. § (2) bekezdés c)-d) pontjaiban foglaltak alapján szűnik meg, a jelölt ugyanazzal a témával öt éven belül egy alkalommal ismét benyújthatja a doktori eljárásra irányuló kérelmét. A kérelmet a doktorjelölti jogviszony megszűnését követő két év elteltével lehet benyújtani. Az EDSZ 64. § (4) bekezdése alapján az EDSZ 64. § (2) bekezdés b) pontja következtében, továbbá az EDSZ 64. § (3) bekezdés szerinti kérelem alapján meginduló doktori eljárás új doktori fokozatszerzési eljárásnak minősül, amelynek részeként minden doktori eljárási cselekményt le kell folytatni, a megszüntetett eljárásból

a sikeresen teljesített doktori eljárási cselekmények sem számíthatók be. Az új doktori fokozatszerzési eljárásért az új kérelem benyújtásakor irányadó doktori eljárási díjat kell megfizetni. Az alperes hangsúlyozta, hogy a felperes a Kar dékánja által felkínált előbbi lehetőséggel sem élt.

- [56] Védiratában kifejtette, hogy álláspontja szerint a felperes keresetében indítványozottak szerint, a perben a tanúk meghallgatásának szükségtelen. Rámutatott, hogy a felperes által kezdeményezett tanúbizonyítási indítvány kizárólag az eljárás elhúzását célzó kezdeményezés, tekintettel arra, hogy a jelen jogvita alapját nem ténybeli egyet nem értés, hanem kizárólag jogértelmezési kérdés képezi. Védiratában egyúttal megjegyezte azt is, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (2) bekezdésében előírt bizonyítási szükséghelyzet egyetlen felsorolt esete sem áll fenn, következésképpen a tanúbizonyítás lefolytatásának indítványozása alaptalan.

V. Az alperes kérelme az Alkotmánybíróságnál jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés előterjesztése iránt

- [57] A perben az alperes a bíróságnál - az alperesi határozat jogszerűsége vizsgálatával kapcsolatban, a közigazgatási jogvita elbírálásához kapcsolódóan - kérelmezte, hogy a bíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 34. § b) pontjára alapítottan az Alkotmánybíróságnál kezdeményezze a Vhr. 62. § (11) bekezdésének, mint jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló eljárás lefolytatását (a továbbiakban: kérelem).
- [58] Az alperes kérelme részeként, annak jogalapjaként az általa észlelteket szerint a Vhr. 62. § (11) bekezdésének az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, 15. cikk (4) bekezdéseibe, I. cikk (3) bekezdésébe, XV. cikk (4) és (5) bekezdésébe észlelt ütközését jelölte meg.
- [59] Előadta, hogy a kérelme okául az Nftv. 49. § (8) bekezdése és az ennek végrehajtására szolgáló Vhr. 62. § (11) bekezdése összeütközése szolgál. E körben elsődlegesen a Vhr. hivatkozott rendeletének jogforrási hierarchiába ütközését, másodlagosan alapvető jog alaptörvény-ellenes korlátozását Kormányrendeletben észlelte. Ennek megfelelően először a Vhr. hivatkozott rendelkezésének az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe és 15. cikk (4) bekezdésébe észlelt ütközését mutatta be. Ezt követően fejtette ki a kérelme részeként a Vhr. hivatkozott rendelkezésének az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe és XV. cikk (4) és (5) bekezdéseibe észlelt ütközését.
- [60] Kérelme részeként - a rendelkezés jogszabályi hierarchiába ütközése körében - rögzítette, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes arra nézve, hogy amennyiben alacsonyabb szintű jogszabály (jelen esetben a Vhr.) törvénybe ütközik, az nemcsak az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését sérti, de az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt, a jogállamiság követelményének olyan fokú sérelmét eredményezi, amely az alacsonyabb szintű jogszabály közjogi érvénytelenségének megállapítását is megalapozza. E körben állapította meg elvi éllal az Alkotmánybíróság, hogy a jogalkotási felhatalmazás kereteinek túllépése megalapozza az adott végrehajtási jogszabály közjogi érvénytelenségét {45/2012. (XII. 29.) AB határozat, Indokolás [103]}.
- [61] Álláspontja szerint, a tárgyi ügyben nem vitatott, hogy az Nftv. a fogyatékossgal élő hallgatók számára több kedvezményt biztosít. Így az Nftv. 49. § (8) bekezdése kimondja, hogy „a fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgához igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. [...] Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól.” Ezen Nftv.-beli rendelkezés végrehajtási szabályainak megállapítására - szintén nem vitatott módon - az Nftv. 110. § (1) bekezdés 11. pontja felhatalmazást adott: „A Kormány felha-

talmazást kap arra, hogy rendelettel szabályozza a fogyatékoság megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat”. A felhatalmazás végrehajtására a Kormány megalkotta a Vhr.-t, amelynek 62. § (11) bekezdése kimondja, hogy „A nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékoság típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet.”

- [62] Álláspontja szerint az Nftv. fent hivatkozott rendelkezésének, miszerint szükség esetén a fogyatékosággal élő hallgatót a nyelvvizsga szintje alól mentesíteni kell, ellentmond a Vhr. fenti rendelkezése, amikor a doktori képzésre jelentkező hallgatók, a doktorandusz hallgatók és a doktorjelöltek (a továbbiakban együtt: doktori hallgatók) esetében kizárja a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés lehetőségét. Ezzel ugyanis alacsonyabb szintű jogszabály - alaptörvény-ellenesen - szűkíti a törvényi normát.
- [63] Rögzítette, hogy a szűkítés a norma szerkezeti elemeihez igazodóan két módon fogható fel. Egyrészt felmerülhet, hogy a Vhr. valójában az Nftv. 49. § (8) bekezdés hipotézisét szűkíti. Az Nftv. idézett normájának megalkotásakor az Országgyűlés a szakirodalom által csonka hipotézisnek nevezett kodifikációs megoldás alkalmazása mellett döntött. {NAGY Marianna: „Közigazgatási jogi norma” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SULYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Közigazgatási jog rovat, rovatszerkesztő: BALÁZS István) <http://ijoten.hu/szocikk/kozigazgatasi-jogi-norma> (2019), [24]} A csonka hipotézis funkciója, hogy a jogalkalmazónak tág mérlegelési jogkört adjon, hogy mikor alkalmazza a diszpozícióban foglaltakat. A Vhr. - ebben az értelmezésben - ezzel szemben szűkíti a jogszabály hipotézisét, amikor a továbbiakban a doktori hallgatók esetében kizárja a diszpozíció alkalmazását. Konkrétan ezen értelmezésben a Vhr. az Nftv. „szükség esetén” fordulatát értelmezi úgy, hogy doktori képzés esetében sosem lehet szükséges a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés. Ez az értelmezés azonban egyrészt nehezen tartható, amint arra az alperes kérelmében utal.
- [64] Azonban abban az esetben is, ha a Vhr. támadott rendelkezése a törvényi norma hipotézisének szűkítéseként értelmezhető, álláspontja szerint megállapítható az alaptörvény-ellenesség. Hiszen arra, hogy egy törvényi csonka hipotézist rendeletben, általános jelleggel értelmezzon, a Kormány felhatalmazása nem terjedt ki az Nftv. 110. § (1) bekezdés 11. pontja alapján. A mentesítés szükségességét az Nftv. a jogalkalmazó egyedi, és nem a Kormány általános aktusára bízta. A Kormány a „fogyatékoság megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat” jogosult és köteles rendeletben szabályozni, amelybe nem tartozik bele a fenti törvényi hipotézis szűkítő értelmezése. Álláspontja szerint, a Vhr. támadott rendelkezése mindezek alapján tehát túllép a törvényi felhatalmazáson, így a fentiek figyelembevételével közjogilag érvénytelen és megsemmisítendő.
- [65] Megítélése szerint helytállóbb azonban a Vhr. rendelkezését akképp értelmezni, hogy az valójában az Nftv. „szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól” normájának diszpozícióját szűkíti alaptörvény-ellenesen. Az idézett norma logikai értelmezéséből következik, hogy a csonka hipotézishez kapcsolódó összetett diszpozíció diszjunktív jellegű. Tehát a törvény a hipotézis teljesülése esetén a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól enged mentességet. Ezzel szemben a Vhr. a doktori hallgatók körében a csonka hipotézis teljesülése esetén kizárólag a törvényi diszjunktív összetett diszpozíció egyik elemét emeli át. Így a Vhr. a mentesítést kizárólag szűkebb körben teszi lehetővé, ami normalogikai ellentmondást eredményez a

törvényi normával. Hangsúlyozta, hogy azonos szabályozási szinten természetesen a *lex specialis derogat legi generali* elve megoldaná ezt a problémát, azonban alacsonyabb szintű norma, felhatalmazás hiányában nem ronthatja le a törvényi szabályt. Így a Vhr. támadott rendelkezése ellentmond a felhatalmazó jogszabálynak, ezzel a jogalkotó túllépett a jogalkotási felhatalmazáson. Emiatt, álláspontja szerint a Vhr. támadott rendelkezése közjogilag érvénytelen, és mint alaptörvény-ellenes megsemmisítendő.

- [66] Az alperes kérelmében másodsorban hivatkozott arra, hogy az általa kifejtendők szerint, a Vhr. – a keresettel érintett szabályozási tárgyból (fogyatékossgal élők előnyben részesítése) fakadóan, - 62. § (11) bekezdésében foglalt rendelkezés az alapvető jogot alaptörvény-ellenesen korlátozza, ezáltal alaptörvény ellenes, ekképp megsemmisítendő. Kérelme részeként e körben az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, továbbá a XV. cikk (4) és (5) bekezdését jelölte meg. Ennek vizsgálata körében, álláspontja szerint két kérdéskört szükséges tárgyalni. Kérelmében első körben utalt a fogyatékossgal élők előnyben részesítése alapvető jog-dogmatika helyére és jellegzeteségeire, ezt követően a kérelme részeként bemutatta a konkrét alapvető jog-korlátozás, általa észlelt alaptörvény-ellenességét.
- [67] Kérelmében a fogyatékossgal élők előnyben részesítése, mint alapvető jog állított sérelme vizsgálata körében rögzítette, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” Utalt arra, hogy az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése kifejezetten az alapvető jogok közé vonja az esélyegyenlőség előremozdítása érdekében alkalmazott előnyben részesítést, azaz a pozitív diszkriminációt. Természetesen az Alaptörvény „külön intézkedésekkel segíti”, illetve „külön intézkedésekkel védi” fordulataiból egyértelműen következik, hogy az ilyen intézkedések megtételére nem keletkezik alanyi jogosultság. Kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott: például egyes szociális jogok tekintetében, hogy az Alaptörvény alanyi jogosultságot nem keletkeztet {például 24/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [62]}. A jogalkotónak e körben arra van kötelezettsége, hogy intézkedésekkel segítse az adott államcél megvalósulását {3217/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [24]}, valamint ne hozzon „az államcél megvalósulását kifejezetten ellehetlenítő vagy elnehezítő jogszabályokat” {24/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [65]}.
- [68] Hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény nem keletkeztethet alanyi jogosultságot a nyelvvizsga szintje alól történő mentesítésre a felsőoktatás hallgatóinak. Az, hogy milyen intézkedéseket tesz ennek érdekében, szükségképpen a jogalkotó széles mérlegelési körébe tartozik, azzal, hogy a jogalkotónak az Alaptörvény Q) cikkével összhangban lehetnek nemzetközi jogi jellegű kötelezettségei. E körben, álláspontja szerint a konkrét ügyben is releváns lehet a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény (a továbbiakban: CRPD) 24. cikkében foglaltak, amely a befogadó oktatási rendszer minden szinten történő biztosítása érdekében, konkrét intézkedések tételére hívja fel a jogalkotót. Az ilyen intézkedések egyik jellemző válfaja az ún. *ex gratia* jogosultságok biztosítása meghatározott személyi körnek. E tekintetben az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy „a jogalkotót széles körű mérlegelési jog illeti meg mind a jogosulti körnek, mind a juttatás mértékének és egyéb feltételeinek a meghatározása tekintetében” {32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [77]}. Ennek azonban elvi korlátait is rögzítette az Alkotmánybíróság: „bár *ex gratia* juttatásra senkinek nincs alanyi joga, ha a jogalkotó – mérlegelés alapján – annak bevezetése mellett dönt, a jogosulti kör, a juttatás mértéke és egyéb feltételei nem határozhatók meg önkényes módon” {3147/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [69] Álláspontja szerint, a kérelem alapját képező tárgyi esetben nem merül fel önkényesség a jogosulti kör meghatározásakor. Adott esetben elképzelhető lenne, hogy a jogalkotó releváns szempontok

mentén, képzési szint alapján a felsőoktatási hallgatókon belül különbséget tesz hallgatók csoportjai közt. Azonban a jogalkotónak ilyenkor is figyelemmel kell lennie az alapvető jogok korlátozásának alkotmányos követelményeire, így különösen az egyes alapvető jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartására, illetve a megfelelő szabályozási szintre. Mindezekből következően, álláspontja szerint a kérelem alapját képező esetben, ezek a formális, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt, a jogállamiságból levezethető jogbiztonsággal is összefüggő korlátok sérültek, amik a Vhr. támadott rendelkezését alaptörvény-ellenessé teszik {3114/2016. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}.

- [70] Kérelmében a konkrét alapvető jog-korlátozásra vonatkozó, állított sérelme vizsgálata körében kitért arra: az Alkotmánybíróság több alkalommal meghozott döntése részeként utalt arra, hogy az alapvető jogok korlátozásának több formális korlátja van olyan jogok esetében is, amelyek nem közvetlenül az Alaptörvényből levezethetők, hanem azzal összefüggésben, törvényben kerültek megállapításra. Az ilyen jogok korlátozásának egy dinamikus esete például a szerzett jogok védelme. Szerzett jogok védelméről az Alkotmánybíróság eredetileg a szociális biztonsághoz való joggal összefüggésben, egyes társadalombiztosítási ellátáshoz való jogok körében beszélt. E körben rögzítette, hogy jogállami követelmény az ilyen jogok időben kiszámítható változtatása {29/2017. (X. 31.) AB hat., Indokolás [42]–[44]}. Hangsúlyozta, hogy megítélése szerint a kérelem alapjául szolgáló tárgyi ügyben nem merül fel a szerzett jogok védelme, hiszen nem a jogszabály módosításával szenvedett sérelmet alapvető jog. Azonban fontosnak tartotta kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság az alapjogokkal összefüggésben törvényben ex gratia biztosított jogosultságokkal szemben is gyakorolhat formai szempontú kontrollt.
- [71] E tekintetben, álláspontja szerint a konkrét, tárgyi esetben felmerül a Vhr. Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütközése. E szerint „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” Az Alkotmánybíróság több határozatában részletesen foglalkozott az alapvető jogokra vonatkozó szabályok szabályozási szintjének problémájával. A kijegecesedett gyakorlat szerint - amelyet az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően is fenntartott {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [78]} - nem minden, alapvető jogot is érintő szabályozás kell, hogy törvényi szinten kerüljön megalkotásra. Az Alkotmánybíróság e körben töretlenül kiemelte, hogy: „Valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csakis törvényben történhet, törvény kell továbbá az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához is. Közvetett és távoli összefüggés esetében azonban elegendő a rendeleti szint is. Ha nem így lenne, mindent törvényben kellene szabályozni.” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 300.] Mindemellett azonban lényeges, hogy rendeleti szinten kizárólag „technikai és nem korlátozó jellegű” szabályozása [29/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 155.] lehetséges Kormányrendeletben, de alapvető jog korlátozása már alaptörvény-ellenes {3114/2016. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}. A jelen esetben tehát, álláspontja szerint az vizsgálendő, hogy alapvető jog korlátozását jelenti-e, hogy a Vhr. szűkíti az Nftv. által ex gratia nyújtott jogokat.
- [72] E tekintetben, álláspontja szerint a Vhr. korlátozó jellege tagadhatatlan, hiszen a felsőoktatási hallgatók számára egyébként biztosított jogot hallgatók meghatározott csoportjától teljes mértékben elvon. A fennmaradó kérdés tehát, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés alkalmazásában az ilyen államcélként megfogalmazott alapvető jogok megvalósítására törvényben biztosított jog korlátozása, alapvető jogra vonatkozó szabálynak minősül-e? Álláspontja szerint igen, ugyanis az alapjogok korlátozására vonatkozó formai garanciáknak ilyen esetben is érvényesülnie kell, függetlenül attól, hogy alapvető jog korlátozására időben dinamikus (vö. szerzett jogok), vagy időben statikusan, különböző szabályozási szinteken (vö. a tárgyi eset) kerül sor.

[73] Mindezekből következőleg, amennyiben a jogalkotó akként dönt, hogy a doktori hallgatók esetében szűkebb körben kíván kedvezményt biztosítani a fogyatékkal élő személyeknek, arra - a szerzett jogok védelmére figyelemmel - lehetősége van. Ezt azonban, álláspontja szerint kizárólag törvényi szinten tehetné meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének első mondata alapján. Mindebből következik, hogy a Vhr. támadott rendelkezése nem felel meg az alapvető jogok korlátozására vonatkozó szabályoknak, így alaptörvény-ellenes, ekképp megsemmisítendő.

[74] Kérelme részeként összefoglalta, hogy elsősorban a szabályozási szintre tekintettel a Vhr. 62. § (11) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, 15. cikk (4) bekezdésébe, továbbá az I. cikk (3) bekezdésébe, és a XV. cikk (4)-(5) bekezdésébe is ütközik. Mindezekre tekintettel kérte az Alkotmánybíróságot, hogy egyrészt állapítsa meg a Vhr. hivatkozott rendelkezésének alaptörvény-ellenességét, illetve zárja ki az alaptörvény-ellenes rendelkezés alkalmazását a kérelem alapját képező ügyben, másrészt a Vhr. hivatkozott rendelkezését, mint közjogilag érvénytelen rendelkezést semmisítse meg.

VI. A felperes nyilatkozata, észrevétele

[75] A felperes az alperesnek az Alkotmánybíróságnál jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés előterjesztése tárgyában kifejtett kérelmében foglaltakhoz, a perben tett nyilatkozata részeként csatlakozott, az alperesnek a perben kifejtett kérelmében foglaltakkal teljes mértékben egyetértve.

VII. A bírói indítvánnyal érintett, felhívott jogszabályhelyek az alábbiak:

[76] A bírói indítvánnyal érintett Vhr. - 2019. augusztus 1. napjától hatályos - 62. § (11) bekezdése kimondja, hogy „Nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékoság típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet.”

[77] A bírói indítvány körében még felhívott, az Nftv. 49. § (8) bekezdése rögzíti, hogy „A fogyatékos-sággal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékos-sághoz igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz - így különösen írógép, számítógép - alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentés-hez.”

[78] Az Nftv. 110. § (1) bekezdésének 11. pontja kimondja, hogy „A Kormány felhatalmazást kap arra, hogy rendelettel szabályozza 11. a fogyatékos-ság megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékos-sággal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat”.

[79] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint „Magyarország független, demokratikus jogállam.”.

- [80] Az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése kimondja, hogy „A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.”
- [81] Az Alaptörvény T. cikk (3) bekezdése rögzíti, hogy „Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”
- [82] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- [83] Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése szerint „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”. Ugyanezen cikk (5) bekezdése szerint „Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

VIII. A bíróság álláspontja szerint a bírói indítványban és kezdeményezésben megjelölt, vitatott Vhr. 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenességét, az alábbiak támasztják alá:

- [84] A bíróság mindenekelőtt bevezetésként rögzíti, hogy a bíróság az Abtv. 25. §-ára alapítottan előterjesztett bírói indítvány részeként alapvetően, és valamennyi elemében egyetért az alperes által, a Vhr. 62. § (11) bekezdése, mint jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességére irányuló kérelmében kifejtettekkel, azzal, hogy a bíróság az indítványa jogalapjaként az általa észlelték szerint a Vhr. 62. § (11) bekezdésének az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, 15. cikk (4) bekezdésébe, T. cikk (3) bekezdésébe, továbbá az I. cikk (3) bekezdésébe, XV. cikk (4)-(5) bekezdésébe észlelt ütközését jelöli meg.
- [85] A bíróság - az alperes kérelmében kifejtettekkel egyezően - rögzíti, hogy a bírói indítvány alapjául az Nftv. 49. § (8) bekezdése és az ennek végrehajtására szolgáló Vhr. 62. § (11) bekezdése összeütöközése szolgál. E körben a bíróság elsődlegesen a Vhr. hivatkozott rendeletének jogforrási hierarchiába ütközését, másodsorban annak alapvető jog alaptörvény-ellenes korlátozását Kormányrendeletben jelöli meg. Ennek megfelelően a bíróság - indítványa részeként - elsősorban a Vhr. 62. § (11) bekezdésének az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, 15. cikk (4) bekezdésébe és a T. cikk (3) bekezdésébe észlelt ütközését mutatja be, majd ezt követően másodsorban az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe, valamint XV. cikk (4) és (5) bekezdéseibe észlelt ütközését fejt ki.
- [86] A bíróság álláspontja szerint, az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes arra nézve, hogy amennyiben alacsonyabb szintű jogszabály - a tárgyi esetben a Vhr. - törvénybe ütközik, az nemcsak az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését sérti, de az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt, a jogállamiság követelményének olyan fokú sérelmét, valamint következményi jelleggel a T. cikk (3) bekezdésében foglalt rendelkezés sérelmét is eredményezi, - amely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel - ez az alacsonyabb szintű jogszabály közjogi érvénytelenségének megállapítását is megalapozza. E körben állapította meg elvi éllel az Alkotmánybíróság, hogy a jogalkotási felhatalmazás kereteinek túllépése megalapozza az adott végrehajtási jogszabály közjogi érvénytelenségét {45/2012. (XII. 29.) AB határozat, Indokolás [103]}. Egyebekben a bíróság e körben utal arra, hogy „... az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése a normahierarchia részeként írja elő azt, hogy a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. Az Alaptörvény juttatja kifejezésre a hierarchikus rendet, a jogszabályok egymáshoz és az Alaptörvényhez való viszonyát. Az előbb hivatkozott bekezdés kifejezetten azt biztosítja, hogy az Országgyűlés által megalkotott törvény

tartalmát a Kormány rendeleti formát öltő döntése ne ronthassa le. „Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogállamiság [B] cikk (1) bekezdés] alkotmányos alapját jelentő jogbiztonság elvének egyik garanciája a jogforrási hierarchia érvényesülése. A jogforrási hierarchia azt jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel {3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [42]; 3152/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [14]}. A jogszabályoknak a jogforrási hierarchiában elfoglalt helyét az Alaptörvény rögzíti [15. cikk (4) bekezdés, 18. cikk (3) bekezdés, 32. cikk (3) bekezdés, 41. cikk (5) bekezdés], a magasabb szintű jogszabállyal ellentétes szabályozás ezért egyúttal az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésének a sérelmét is jelenti, amely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel” {3019/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [26], 21/2017. (IX. 11.) AB határozat, Indokolás [22]}.

- [87] A bíróság rögzíti, hogy a tárgyi ügyben nem vitatott, hogy az Nftv. a fogyatékkal élő hallgatók számára több kedvezményt biztosít. Ekként az Nftv. 49. § (8) bekezdése kimondja, hogy „a fogyatékkal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékhöz igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. [...] Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól.” Az Nftv. 49. § (8) bekezdésben foglalt törvényi rendelkezés végrehajtási szabályainak megállapítására - szintén nem vitatott módon - az Nftv. 110. § (1) bekezdés 11. pontja ad felhatalmazást akként, hogy „A Kormány felhatalmazást kap arra, hogy rendelettel szabályozza a fogyatékkal élő hallgatók megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékkal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat”. A többek között hivatkozott Nftv.-beli rendelkezés végrehajtására alkotta meg a Kormány a Vhr.-t, amelynek 62. § (11) bekezdése kimondja, hogy „A nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékkal élő hallgató típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet.” Az Alaptörvény T) cikke rendelkezik a jogszabályokról, határozza meg a jogszabályok körét és elnevezését, a kibocsátásukra jogosult szerveket, a jogforrási hierarchiát. Az Alaptörvényben meghatározott szervek kizárólag az abban megjelölt elnevezéssel és az ott meghatározott terjedelemben jogosultak jogszabály kibocsátására. Az Országgyűlés és a Kormány normaalkotási viszonyában a rendező elvet - a tárgyi ügyben - az Alaptörvény 15. cikk (3) bekezdésében foglalt azon szabály jelenti, amely szerint „Feladatkörében eljárva a Kormány törvényben nem szabályozott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot.”. Tekintettel arra, hogy a tárgyi ügyben a Kormány - a rendeletalkotás során - törvényben kapott felhatalmazás alapján, feladatkörében eljárva alkotott rendeletet (Vhr.), az a bíróság álláspontja szerint a felhatalmazást adó, és a felhatalmazás kereteit meghatározó törvénnyel (Nftv.) nem lehet ellentétes.
- [88] A bíróság megítélése szerint az Nftv. fent hivatkozott rendelkezésének, miszerint szükség esetén a fogyatékkal élő hallgatót a nyelvvizsga szintje alól mentesíteni kell, ellentmond a Vhr. fenti rendelkezése, amikor a doktori hallgatók esetében kizárja a (teljes) nyelvvizsga szintje alóli mentesítés lehetőségét. Ezzel ugyanis alacsonyabb szintű jogszabály alaptörvény-ellenesen szűkíti a törvényi normát.
- [89] Egyetértve az alperes kérelmében kifejtettekkel, az előző pontban foglalt szűkítés a norma szerkezeti elemeihez igazodóan két módon értelmezhető. Egyrészt felmerülhet, hogy a Vhr. valójában az Nftv. 49. § (8) bekezdés hipotézisét szűkíti le (csonka hipotézis). A csonka hipotézis funkciója az, hogy a jogalkalmazónak tág mérlegelési jogkört adjon, hogy mikor alkalmazza a diszpozícióban foglaltakat. A Vhr. - ebben az értelmezésben - ezzel szemben szűkíti a jogszabály hipotézis-

sét, amikor a továbbiakban a doktori hallgatók esetében kizárja a diszpozíció alkalmazását. Konkrétan ezen értelmezésben a Vhr. az Nftv. „szükség esetén” fordulatát értelmezi úgy, hogy doktori képzés esetében sosem lehet szükséges a (teljes) nyelvvizsga szintje alóli mentesítés. A bíróság megítélése szerint ez az értelmezés azonban nem tartható fenn.

- [90] Azonban abban az esetben is, ha a Vhr. támadott rendelkezése a törvényi norma hipotézisének szűkítéseként értelmezhető, megállapítható az alaptörvény-ellenesség. Hiszen arra, hogy egy törvényi csonka hipotézist a Kormány rendeletben, általános jelleggel értelmezzen, - arra a Kormány felhatalmazása nem terjed ki az Nftv. 110. § (1) bekezdés 11. pontja alapján. A bíróság - egyetértve az alperes ide vonatkozó jogkövetkeztetésével - kiemeli, hogy a szabályozásból kitűnően a mentesítés szükségességét az Nftv. a jogalkalmazó egyedi, és nem a Kormány általános aktusára bízta. A Kormány a „fogyatékoság megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat” jogosult és köteles rendeletben szabályozni, amelybe nem tartozik bele a bíróság álláspontja szerint a fenti törvényi hipotézis szűkítő értelmezése, figyelemmel arra, hogy a Nftv. 49. § (8) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezésből következően „a mentesítés alapjául szolgáló körülmény(ek)”re tekintettel kell lenni. Ezáltal a bíróság álláspontja szerint, a Vhr. támadott rendelkezése mindezek alapján túllép a törvényi felhatalmazáson, így a fentiek figyelembevételével a Vhr. 62. § (11) bekezdése közjogilag érvénytelen és alaptörvény-ellenes.
- [91] A Vhr. indítvánnyal támadott 62. § (11) bekezdésének másik értelmezése szerint az Nftv. „szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól” normájának diszpozícióját szűkíti alaptörvény-ellenesen. A bíróság álláspontja szerint, az idézett norma logikai értelmezéséből az következik, hogy a csonka hipotézishez kapcsolódó összetett diszpozíció diszjunktív jellegű. Azaz a törvény a hipotézis teljesülése esetén a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól enged mentességet. Ezzel szemben a Vhr. a doktori hallgatók körében a csonka hipotézis teljesülése esetén kizárólag a törvényi diszjunktív összetett diszpozíció egyik elemét emeli át. Így a Vhr. a mentesítést kizárólag szűkebb körben („a nyelvvizsga egy része alóli mentesség”) teszi lehetővé, ami normalogikai ellentmondást eredményez a törvényi normával. Az azonos szabályozási szinten a lex specialis derogat legi generali elve megoldaná ezen problémát -, azonban alacsonyabb szintű norma, felhatalmazás hiányában a bíróság megítélése szerint nem ronthatja le a törvényi szabályt, figyelemmel a lex superior derogat legi inferiori elvére is. Ekként a Vhr. támadott rendelkezése ellentmond a felhatalmazó jogszabálynak, amellyel a jogalkotó túllépett a jogalkotási felhatalmazáson. Így a bíróság álláspontja szerint a Vhr. 62. § (11) bekezdése közjogilag érvénytelen, és alaptörvény-ellenes.
- [92] A bíróság az indítványa második részében ezt követően a Vhr. 62. § (11) bekezdésének az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe, valamint XV. cikk (4) és (5) bekezdéseibe észlelt ütközését vizsgálta meg. A bíróság ennek vizsgálata körében - az alperes ide vonatkozó jogkövetkeztetésével egyezően - kiemeli, hogy álláspontja szerint ezen szempontrendszerhez kapcsolódóan két kérdéskört szükséges megvizsgálni: a fogyatékossgal élők előnyben részesítése alapvető jog-dogmatika helyével és jellegzetességével kapcsolatos körülményeket, valamint ezt követően a konkrét alapvető jog-korlátozás elemeit.
- [93] A fogyatékossgal élők előnyben részesítése, mint alapvető jog állított sérelme vizsgálata körében az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése kifejezetten az alapvető jogok közé vonja az esélyegyenlőség előremozdítása érdekében alkalmazott előnyben részesítést, azaz a pozitív diszkriminációt, azzal, hogy az Alaptörvény „külön intézkedésekkel segíti”, illetve „külön intézkedésekkel védi” fordulataiból (XV. cikk /4/-/5/ bekezdése) kö-

vetkezik, hogy az ilyen intézkedések megtételére nem keletkezik alanyi jogosultság. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra: például egyes szociális jogok tekintetében, hogy az Alaptörvény alanyi jogosultságot nem keletkeztet {például 24/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [62], 3253/2019. (X.30.) AB határozat, Indokolás [67]}. A jogalkotónak e körben arra van kötelezettsége, hogy intézkedésekkel segítse az adott államcél megvalósulását {3217/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [24]}, valamint ne hozzon „az államcél megvalósulását kifejezetten ellehetetlenítő vagy elnehezítő jogszabályokat” {24/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [65]}.

- [94] Az Alaptörvény nem keletkeztet alanyi jogosultságot a nyelvvizsga szintje alól történő mentesítésre a felsőoktatás hallgatóinak. Az, hogy milyen intézkedéseket tesz ennek érdekében, szükségképpen a jogalkotó széles mérlegelési körébe tartozik, azzal, hogy a jogalkotónak az Alaptörvény Q) cikke (2) és (3) bekezdésében foglaltakkal összhangban lehetnek nemzetközi jogi jellegű kötelezettségvállalásai. E körben, a bíróság osztja az alperes kérelmében felhívottak szerint, - a konkrét ügyre is kihatóan - a CRPD, különösen annak 24. cikkében foglaltakat, - figyelemmel a CRPD 2. cikkében foglalt meghatározásokra is - amely a befogadó oktatási rendszer minden szintjén történő biztosítása érdekében konkrét intézkedések tételére hívja fel a jogalkotót. Az ilyen intézkedések egyik jellemző válfaja az ún. ex gratia jogosultságok biztosítása meghatározott személyi körnek. E tekintetben az Alkotmánybíróság már több határozatában leszögezte, azok jellemző vonása, hogy a jogalkotó méltányosságból juttat javakat, ezért senkinek sincs joga arra, hogy egy ex gratia juttatás meghatározott formájában részesüljön. Ugyanakkor „a jogalkotót széles körű mérlegelési jog illeti meg mind a jogosulti körnek, mind a juttatás mértékének és egyéb feltételeinek a meghatározása tekintetében” {32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [77]}. Ennek azonban elvi korlátait is rögzítette az Alkotmánybíróság: „bár ex gratia juttatásra senkinek nincs alanyi joga, ha a jogalkotó - mérlegelés alapján - annak bevezetése mellett dönt, a jogosulti kör, a juttatás mértéke és egyéb feltételei nem határozhatók meg önkényes módon” {3147/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]}. Mindez azt jelenti az Alkotmánybíróság értelmezésében, hogy „a csoportképzés [...] nem lehet diszkriminatív, nem lehet önkényes, a megkülönböztetésnek - és így egyes érintetti csoportok kihagyásának - ésszerű indokai kell, hogy legyenek. [11/2003. (IV. 9.) AB határozat, ABH 2003, 153, 169.]” {3073/2015. (IV.23.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [95] A bíróság kiemeli, hogy a tárgyi esetben nem merülhet fel önkényesség a jogosulti kör meghatározásakor. Adott esetben elképzelhető lenne, hogy a jogalkotó releváns szempontok mentén, képzési szint alapján a felsőoktatási hallgatókon belül különbséget tesz hallgatók csoportjai közt. Azonban a jogalkotónak ilyenkor is figyelemmel kell lennie az alapvető jogok korlátozásának alkotmányos követelményeire, így különösen az egyes alapvető jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartására, illetve a megfelelő szabályozási szintre. Mindezekből következően, a bíróság álláspontja szerint a tárgyi kérelem alapját képező esetben, ezek a formális, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt, a jogállamiságból levezethető jogbiztonsággal is összefüggő korlátok is sérültek {3114/2016. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}-, amelyek a Vhr. 62. § (11) bekezdését közjogilag érvénytelenné és alaptörvény-ellenessé teszik.
- [96] A bíróság a konkrét alapvetőjog-korlátozásra vonatkozó, állított sérelem vizsgálata körében kiemeli: az Alkotmánybíróság több alkalommal meghozott döntése részeként utalt arra, hogy az alapvető jogok korlátozásának több formális korlátja van olyan jogok esetében is, amelyek nem közvetlenül az Alaptörvényből vezethetők le, hanem azzal összefüggésben, törvényben kerültek megállapításra. Az ilyen jogok korlátozásának egy dinamikus esete például a szerzett jogok védelme. A szerzett jogok védelméről az Alkotmánybíróság eredetileg a szociális biztonsághoz való joggal összefüggésben, egyes társadalombiztosítási ellátáshoz való jogok körében beszélt. E körben rögzítette, hogy jogállami követelmény az ilyen jogok időben kiszámítható változtatása {29/2017. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [42]–[44]}. A bíróság megítélése szerint a tárgyi ügyben nem me-

rül fel a szerzett jogok védelme, hiszen nem jogszabály módosításával szenvedett sérelmet alapvető jog. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság az alapjogokkal összefüggésben törvényben ex gratia biztosított jogosultságokkal szemben is gyakorolhat formai szempontú kontrollt.

- [97] A bíróság álláspontja szerint a konkrét, tárgyi esetben felmerül a Vhr. 62. § (11) bekezdése Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütközése. E szerint „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.” Az Alkotmánybíróság több határozatában részletesen foglalkozott az alapvető jogokra vonatkozó szabályok szabályozási szintjének problémájával. A kialakított gyakorlat szerint - amelyet az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően is fenntartott {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [78]} - nem minden, alapvető jogot is érintő szabályozás kell, hogy törvényi szinten kerüljön megalkotásra. Az Alkotmánybíróság e körben töretlenül kiemelte, hogy: „[...] nem mindenfajta összefüggés az alapjogokkal követeli meg a törvényi szintű szabályozást. Valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csakis törvényben történhet, törvény kell továbbá az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához is [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 300.]” „[A]z alkotmányos jogokkal ugyancsak kapcsolatban álló, de azokat csupán távolról, közvetetten érintő, technikai és nem korlátozó jellegű szabályok rendeleti formában történő kiadása önmagában nem minősül alkotmányellenesnek [29/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 155.]” Ugyanakkor az alapjoggal kapcsolatos közvetett és távoli összefüggés esetén - hangsúlyozandó, hogy kizárólag a szabályozásra és nem a korlátozásra vonatkozóan - a rendeleti szabályozás is elfogadható [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 300.; 31/2001. (VII. 11.) AB határozat, ABH 2001, 261.], azonban az alapvető jog korlátozása már alaptörvény-ellenes {3114/2016. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}. Ebből azonban az következik, hogy mindig a konkrét szabályozásról vizsgálható és állapítható meg, hogy - az alapjoggal való kapcsolata intenzitásától függően - törvénybe kell-e foglalni vagy sem. A bíróság megítélése szerint is, a tárgyi esetben az vizsgálendő, hogy alapvető jog korlátozását jelenti-e, hogy a Vhr. szűkíti az Nftv. által ex gratia nyújtott jogokat.
- [98] A bíróság álláspontja szerint a Vhr. 62. § (11) bekezdése korlátozó jellege fennáll, ugyanis a felsőoktatási hallgatók számára egyébként biztosított jogot a hallgatók meghatározott csoportjától teljes mértékben elvon. Egyúttal az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés alkalmazásában, az ilyen államcélként megfogalmazott alapvető jogok megvalósítására törvényben biztosított jog korlátozása, alapvető jogra vonatkozó szabálynak minősül -, ugyanis az alapjogok korlátozására vonatkozó formai garanciáknak ilyen esetben is érvényesülnie kell, függetlenül attól, hogy alapvető jog korlátozására időben dinamikus (vö. szerzett jogok), vagy időben statikusan, különböző szabályozási szinteken (vö. a jelen eset) kerül sor.
- [99] Mindezekből következőleg, a bíróság megítélése szerint, amennyiben a jogalkotó akként dönt, hogy a doktori hallgatók esetében szűkebb körben kíván kedvezményt biztosítani a fogyatékkal élő személyeknek, arra - a szerzett jogok védelmére figyelemmel - lehetősége van. Ezt azonban, a bíróság álláspontja szerint kizárólag törvényi szinten tehetné meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének első mondata alapján. Mindebből következik, hogy a Vhr. 62. § (11) bekezdése nem felel meg az alapvető jogok korlátozására vonatkozó szabályoknak, így közjogilag érvénytelen, és alaptörvény-ellenes.
- [100] Mindezekre, és elsősorban a szabályozási szintre tekintettel a bírói indítvánnyal támadott Vhr. 62. § (11) bekezdése a bíróság álláspontja szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, 15. cikk (4) bekezdésébe, T. cikk (3) bekezdésébe, továbbá az I. cikk (3) bekezdésébe, és a XV. cikk (4)-(5) bekezdésébe is ütközik. Ezekre tekintettel a bíróság a Vhr. 62. § (11) bekezdésében foglaltak alaptörvény-ellenességének megállapítását kezdeményezi az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, 15.

cikk (4) bekezdésében, T. cikk (3) bekezdésében, továbbá az I. cikk (3) bekezdésében, és a XV. cikk (4)-(5) bekezdésében foglaltak vonatkozásában.

- [101] A bíróság az indítványban kifejtettekre tekintettel kéri az Alkotmánybíróságot, hogy egyrésztől állapítsa meg a Vhr. 62. § (11) bekezdése, mint jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, illetve zárja ki az alaptörvény-ellenes Vhr. 62. § (11) bekezdése alkalmazását a jelen per alapját képező tárgyi ügyben, mondja ki, hogy a fent hivatkozott rendelkezés a jelen perben nem alkalmazható, másrésztől a Vhr. 62. § (11) bekezdését, mint közjogilag érvénytelen rendelkezést az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg.
- [102] A bíróság végzése a Pp. 131. § (3) bekezdésén alapul.
- [103] Egyúttal, a fentiekre tekintettel a bíróság a Kp. 34. §-a alapján alkalmazandó, a Pp. 131. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, és a Kp. 32. §-a alapján alkalmazandó, a Pp. 126. § (1) bekezdés b) pontja szerint felfüggesztette a peres eljárást az Alkotmánybíróságnak a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló eljárás befejezéséig.
- [104] A végzés elleni fellebbezési lehetőséget a Kp. 32. §-a alapján alkalmazandó, a Pp. 128. § (5) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2021. november 3.

dr. Csiki Gábor s.k.
bíró

A kiadmány hitelénél

